

det ogsaa for det enkelte Menneske. Men det betyder, at man stoler paa sin egen Kraft, og at man er opdraget til fra Barnsben at leve i den Tankegang, at naar man naar Skelsaar og Alder, skal man ud og bane sig en Vej i Verden og skal da gøre det ved egen Evne og ved egne Kræfter. Hvis det da glipper, og hvis Sygdom træder til, saa er det naturligvis godt, at Samfundet er indrettet paa at hjælpe Invaliderne og ogsaa de gamle — i den Henseende vil jeg gerne minde om Aldersrenten; men det normale, det sunde, det, som hører med til Folkelivets Sundhed, maa være dette, at Mænd og Kvinder i Ungdomsaarene har den Tanke, at de skal bruge deres Evner og Kræfter til selv at bane sig Vej i Livet, og de skal ikke vænnes til den Tale, at det er Samfundet, som skylder dem saa og saa meget, og at dette Samfund skal de bare kræve det mest mulige af. Jeg har endogsaa hørt en Taler sige, at de skulde være agtpaa-givende lige til det yderste, og at enhver Fordel, Samfundet byder dem, skal de se at nappe lige fra første Øjeblik af. Jeg tror ikke, det er nogen god Tankegang at indpode unge Mennesker. Jeg tror, det er langt sundere baade for den enkelte og for Folket i sin Helhed at indpode dem den Tankegang, at de skal være deres egen Lykkes Smed, de skal sætte deres egne Kræfter ind og paa den Maade prøve, om de kan bane sig Vej i Livet, saaledes at de kan være tilfredse baade med deres Arbejde og med det Udbytte, som Arbejdet giver.

Desværre maa jeg jo sige, at Kristendommen har spillet Fallit overfor dette at forhindre Verdenskrigen. Det har vist sig, at den ikke havde en saadan Magt over Sindene, at den kunde forhindre Verdenskrigen, skønt ingenting er vissere, end at den Tankegang, som taler om at elske sine Fjender og gøre dem vel, som gør en ilde, er imod Krigen. Jeg maa tilføje, at den saa forreste moderne Humanitet, der saa ofte er falsk Humanitet, og den forreste moderne Kultur, har været lige saa afmægtige. Krigen er gaaet sin Gang over Europa, og Eftervirkningerne har vi, og disse Eftervirkninger truer Folkenes Sundhed, ikke blot de krigsførende Landes Sundhed, men ogsaa de neutrale Landes Sundhed, ogsaa Danmarks. Jeg skal her minde om Overrets-assessor Bruuns Ord om den moralske Tilstand her — jeg ved ikke, om han mente særlig København eller hele Landet. Hans Ord synes jeg ikke vi skal være overhørige her. Han taler som den bekymrede Mand om den almindelige Sædelighed her i vort Land, han taler særlig om den kvindelige

Ungdom i København og om, hvor løse Sæderne er blevet. Maaske er ogsaa de økonomiske Forhold noget Skyld i det, men det er i alt Fald ikke de fremmede Soldaters Skyld. Jeg vil minde om, at det Udvalg, som i Fjor havde med Ægteskabslovforslaget at gøre, havde en Sammenkomst med Dermatologer i København; de Oplysninger, som blev givet dér fra denne yderst sagkyndige Side, var af en haarresende Art. Jeg er vel nu tilbøjelig til at tro, at der skal trækkes noget fra disse haarresende Oplysninger — jeg tror, at der er flere stille i Landet, end man tænker paa; men selv om der bliver draget en Del fra, er det sikkert nok, at der aabnedes et Indblik i en moralsk Usundhed, der kan være farlig nok.

Og her maa jeg sige, at det undrer mig, at Blade, der staar Arbejderverdenen nær, stundom har gjort sig til Talsmænd for en stor Frihed paa det Omraade. Jeg siger, det undrer mig, fordi ingenting er vissere, end at en stor Frihed paa det Omraade gaar ud over Arbejdernes Børn, særlig over deres Døtre. Dér taler jeg ikke som den blinde om Farverne. Jeg har haft noget at gøre med at gaa i Fængselscellerne — ikke saadan, at der blev lukket af for mig, men saadan, at jeg kunde komme ud igen; og jeg har haft Lejlighed til at føre ikke saa helt faa Samtaler med unge Mennesker inde i Fængselscellerne. Det er forbavsende det, man saa kan faa at høre, og det viser, at der er mange Hjem her i Landet, hvor der paa det Omraade baade er en usund Tankegang og en Tankegang, der kan føre Ulykker over dem, der hører Hjemmet til. Desværre maa jeg tilføje, at ogsaa Middellstandens Kvinder, ogsaa de har ladet sig friste for langt ud, saaledes at det Bolværk, der paa dette Omraade har eksisteret i lange Tider, er ved at falde. Vi staar dog her overfor en Usundhed, som jeg ikke tror er udbredt saa stærkt endnu, at der ikke er Mulighed for Helbredelse.

Men jeg er ganske sikker paa, at der skal andre end økonomiske Midler til at naa frem her. Jeg er ganske sikker paa, at her skal der oparbejdes — og her kalder jeg paa alle gode Kræfter i Folket baade i Skole, Kirke og i Hjem og overalt, hvor de findes — der skal oparbejdes Sans for de indre personlige Værdier, som ikke kan takseres i Kroner og Øre, men som alligevel er Værdier for Mennesker at gaa ud i Verden med. Hvis jeg ikke maatte blive misforstaaet, vilde jeg bruge et digterisk Ord, og saa vil jeg sige, at det er heldigt for en Ungdom,